

1641

5 25 ΣΕΤ  
Αρχειογραφία (Συνταγματάρχης)

# ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ

τῆς ἑν

## ΚΕΣΤΟΡΑΤΙΩ ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

(Τὴν 26 Ὀκτωβρίου)

Ἰπὸ

ΤΟΥ ἘΝ ΑΡΓΥΡΟΚΛΕΣΤΡῶ ΕΛΛΗΝΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ  
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ.

Ἐκδίδεται δαπάνῃ

ΤΟΥ

ΠΑΝΙΣΤΡΑΤΟΥ ΑΓ. ΔΡΥΪΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

**Κ. Κ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ.**



ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΛΕΤΕΡΟΣ.

----

αωξθ'. 1869.

# ΛΟΓΟΣ,

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ

της εν

ΚΕΣΤΟΡΑΤΙΩ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

(Την 26 'Οκτωβρίου)

Ἰπὸ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡῶ ΕΛΛΗΝΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ.

Ἐκδίδεται δαπάνῃ

ΤΟΥ

ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΑΓ. ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Κ. Κ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ.



ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

αωξθ'. 1869.



## ΔΕΥΤΕ ΛΑΒΕΤΕ ΦΩΣ.

ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΕ ΔΕΣΠΟΤΑ,

καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις!

Πῶς τὸ συγκινητικώτατον καὶ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο θέαμα ἐν τῇ χώρᾳ Κεστορατίου σήμερον; Ἴνα τί τοσαύτη ἐνταῦθα συνάθροισις ἱεροφαντῶν καὶ πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως λαοῦ, « πικάζοντος ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου; » Ἴνα τί ἐν τῇ σεβαστῇ ταύτῃ ὁμηγύρει ἡ συγκίνησις ἀνθαμιλλᾶται πρὸς τὴν ἐλπίδα, καὶ ἡ ἐλπίς πρὸς τὴν ἀγαλλίασιν; Τί ἄρα γε συμβαίνει;

Ἡ μεγάλη Ζωγράφειος ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκογένεια, μεγαλοπρεπῶς ἐκπροσωπούμενη παρὰ τῆς Α. ἐνδοξότητος, τοῦ Χρηστάκη ἐρένδη, προσκαλεῖ σήμερον τὰ τέχνα τῆς ποτνιας πατρίδος εἰς παραλαβὴν φωτὸς, ἀνεγείρουσα ἰδίαις δαπάναις ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι « Ἀπόλλωνος καὶ ἰοπλοκάμων σὺνδικον Μουσῶν κτέανον. » Τὸν θεμέλιον τούτου λίθον εὐλογεῖ, καθαγιάζει καὶ κατατίθει τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν ἡ Α. πανιερότης, ὁ φιλόμουσος καὶ μουσοστεφής ἡμῶν Ἀρχιερεὺς, καὶ ἐντεῦθεν φίλοι τῆς προόδου, πανταχόθεν συρρέυσαντες, συνῆλθον ὅπως χαιρετήσωσι καὶ πανηγυρίσωσι τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μεγάλου κτιρίου, παρ' οὗ πολλὰ καὶ μέγала σκιρτῶντες ὑπὸ χαρᾶς προσδοκῶσιν.

Ἡ οἰκογένεια, Κύριοι, αὐτῆ, γνήσιον, ὡς γνωστὸν, τῆς Ἡπείρου τέκνον, μακρὰν ὅμως αὐτῆς διαμένουσα, καὶ πρό πολ-  
λοῦ μεγάλη, ὑψώθη εἰς ὑψηλὴν καὶ φεγγαδόλον περιωπὴν, καὶ περιεβλήθη τοσαύτη ὀλολαμπὴ δόξη διὰ τῆς Αὐτοῦ ἐνδοξότητος, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ὁποίας ἐμπεριλαμβάνεται καὶ ἐμπερικλείεται ὑπὸ τῆς θείας ἀναμφιβόλως Προνοίας, τῆς τὰ πάντα ποιούσης πρὸς τι τέλος, πρὸς ἐκπλήρωσιν μεγάλων εὐδοκίῶν καὶ βουλῶν τῆς, ἃς ἀκόλουθος ἐξερεύνησις κατὰ

στήσει ἐναργεῖς καὶ ἀριδίλους, καθότι οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἔξοχον γεγονός, οὐδὲν σημαντικὸν συμβάν, οὐδεμία μεγάλη πράξις ἐξηγεῖται καθαρώτερον καὶ σαφέστερον, εἰ μὴ ὅταν τεθῆ ὡς ἀρχὴ καὶ βῆσις, ὅτι εἰς τοῦτο συνήργησε καὶ ἡ τὰ πάντα διοικοῦσα καὶ διέπουσα θεία Πρόνοια διὰ τοὺς πανσόφους σκοποὺς τῆς, καὶ διὰ τὰ ἀνεξερεύνητα σχέδιά τῆς. Ὁργανον λοιπὸν τῶν τοῦ Ὑψίστου βουλῶν ἡ περικλεῆς αὐτῆ οἰκογένεια, ἰδοὺ σήμερον χορηγεῖ εἰς τὴν πατρίδα τὸ εὖσομον ἄνθος καὶ τὸν ὄριμον καρπὸν τοῦ ἀληθοῦς κλέους τῆς. — Ἡ Α. ἐνδοξότης ἀνεγείρει ἐνταῦθα τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σχολὴν, ἣν ἰδίᾳ δαπάνῃ αἰωνίως διατηρήσει, παρέχων οὕτω εἰς τὴν μητέρα πατρίδα ἐν ἀκαρεῖ ὅ,τι τὸ σύνολον τῶν ἀγώνων πλείστων συμπατριωτῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ εἰς δεκάδας ἐνιαυτῶν, καὶ ἐντεῦθεν δὲν εἶναι πάμπαν παράτολμον καὶ πάντῃ παράδοξον νὰ ἐκφωνήσῃ τις, ὅτι ἀδῆλον εἰσέτι ποῦ θέλουσι κατασθᾶσαι τὰ πρὸς αὐτὴν κυρίως τὴν πατρίδα εὐεργετήματά τῆς.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ μέγας εὐτος σκοπὸς πρὸ πολλοῦ ἐνυπῆρχεν ἐν τῷ μεγαλοουργῷ τῆς Α. ἐνδοξότητος πνεύματι, ἀλλ' ἐβράδυνεν, ἄς μοι συγχωρηθῆ ἡ λέξις, νὰ ἐνσαρκωθῆ, καθότι ἔδει νὰ εὐρεθῆ ἐνεργὸν καὶ δραστήριον ὄργανον πρὸς ἔμμεσον ἐνσάρκωσιν καὶ ἀντάξιον ὑποδοχὴν του. Ἐὐτο ὄργανον δὲ τοῦτο ἔπρεπεν ἀκόμη νὰ ᾖ φίλος θερμὸς καὶ ζέων λάτρης τοιούτων προθέσεων, ὑπισχνουμένιον εἰς τὴν πατρίδα κοινὰς καὶ σωτηρίους ὠφελείας. Ἀλλ' ὅτε ὁ σκοπὸς οὗτος διетρανῶθη ἐν τῇ Α. ἐνδοξότητι, ἡ δυστυχὴς ἡμῶν πατρίς, ἐκτὸς ἄλλων ταλαιπωριῶν, εἰς ἃς κατὰ καιροὺς ὑπέκυψεν, εἶχε τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν αὐτῆς τράχηλον, μόνον ἰκανὸν διὰ τοιαῦτα ἔργα, ὑπὸ τὸ βῆρος ἀδρανοῦς ἀνικανότητος, ἀντ' εὐεργεσιῶν καὶ μεγάλων ἀγαθῶν, πληθυνάσας τὰ σπαραξικάρδια δάκρυά τῆς, καὶ ἀναξείασας τὰς χρονίας πληγὰς τῆς. Θεία ὁμῶς εὐδοκία, εἶδεν ἐσχάτως ἀπαλλασσομένην ἑαυτὴν ἐκ ταύτης, διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς Α. πανιερότητος, τοῦ Σ. ἡμῶν ἀρχιερέως, ὅστις, κατὰ Πίνδαρον, σμικρὸς ἐν σμικροῖς, μέγας ἐν μεγάλοις, (Πυθ. Γ'. 107.) καὶ, κατὰ Παῦλον (Τιμ.

Α'. δ'. 22.) « τύπος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀνιστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνεῖᾳ, » ὡς τῆς ὅλης ἡμῶν πατρίδος τὸ σέβας εἴλκυσεν, οὕτω δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐλκύσῃ καὶ τὴν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην τῆς Α. ἐνδοξότητος, ἣτις ἐνεπιστεύθη αὐτῷ πᾶσαν ἐπιτήρησιν, μέτρον καὶ δαπάνην πρὸς ταχύτεραν ἀνεγερσιν τοῦ περικλειοῦς τούτου κτιρίου, ὑπερ αἱ βάσεις ἤδη ἐτέθησαν. Εἰς τὴν Α. πανιερότητα λοιπὸν ὀφείλεται ἐν μέρει ἡ ταχύτερα ἐκτέλεσις τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότητος, τοῦ μεγάλου εὐεργέτου Χρηστάκη ἐφένθη.

Ἐνὶ λοιπὸν στόματι εὐγνωμονῶμεν πάντες ἐγκαρδίως τῇ μεγαλοκλεεῖ Ζωγραφείῳ οἰκογενεῖᾳ ἐπὶ τῷ μεγάλῳ τούτῳ εὐεργετήματι, ὅπερ εὐηρεστήθη νὰ παράσχη εἰς τὸ τμήμα Λιουντζιουριάς ἰδίως, καὶ γενικώτερον εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, καὶ τῇ Α. πανιερότητι, δι' ὅσας πρὸς τοῦτο μερίμνας κατέβαλεν.

Τὴν ἐγκάρδιον δὲ ταύτην, Κύριοι, εὐγνωμοσύνην, ἣτις σήμερον καταπνίγει ἡμᾶς, θέλουσιν ἐπαναλαμβάνει καὶ διακρυῖται θερμῶς καὶ τὰ χεῖλη τῶν ἐπερχομένων, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱόν, ἀπὸ μητρὸς εἰς θυγατέρα, καὶ τὸ εὐεργετικώτατον ὄνομα τῆς Α. ἐνδοξότητος, ἀνεξίτηλως ἐγχαράχθῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ποτνίας Πατρίδος, ἀνεξαλείπτως θέλει ἐγγραφῆ εἰς τὰς στήλας τῆς γενικῆς καὶ ἀνεπηρεάστου μνήμης τῆς ἱστορίας· καθότι, ὡς ἔξοχά τινα κατορθώματα καὶ μεγάλα γεγονότα μεταβιβάζουσιν ἐν ἔθνος ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην πορείαν περιόλεπτον καὶ σπουδαίαν, οὕτω καὶ τὸ ἀνεγειρόμενον ἐνταῦθα οἰκοδόμημα χαράσσει νέαν καὶ περιφανῆ ὁδὸν τοῦ τμήματος Λιουντζιουριάς, καὶ ἐν γένει ἀπάσης τῆς Πατρίδος, ὣν ἡ Α. ἐνδοξότης καταστήσει αὐτὸ κτῆμα ἀναφαίρετον καὶ ὅλον ἐν μεγαλυνομένον. Ἐπ' ἀληθείας, τί ἡ ἀνεγειρομένη Σχολὴ ὑπόσχεται εἰς τὴν Πατρίδα; Γράμματα, παιδείαν, φῶς! Ὑπισχνουμένη δὲ φῶς, συμπόσχεται τὴν ἰκανοποίησιν καὶ ἐκπλήρωσιν μιᾶς τῶν θεμελιωδεστέρων ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἣτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ ἡ παιδεία, καὶ ἐντεῦθεν πρόσοδον, καὶ τοῦ κακοῦ εἰς τὸ ἀ-

γαθὸν μετῴδασιν, ἐξευγενισμὸν, πολιτισμὸν, ἀνύψωσιν εἰς τὴν πρώτην ὀψωσοῦν τοῦ ἀνθρώπου θέσιν.

Ἡ δὲ παιδεία εἶναι θεμελιώδης τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκη· διότι, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐξέπεσεν ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ θέσεως· ἂν ἡ πτώσις αὕτη ἐπήνεγκεν αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν, ἧς ἄμεσος συνέπεια ἡ πώρωσις τῆς καρδίας καὶ ἡ σκότασις τοῦ πνεύματος, ἐξ ὧν ἀναρίθμητα κακὰ, ἐγχαράξαντα καὶ ὀλονέν ἐγχαράττοντα μελαινας ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ἀνθρωπότητος κηλίδας, ἂν ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ ἦναι ἡ ἀτέλεια αὕτη· ἂν ὁμως ἦναι ἐπίδεκτικὴ βαθμολογικῆς ἐξαλείψεως· ἂν τὰ πρὸς τὴν ἐξάλειψιν ταύτην τελεσφορώτατα μέσα ἦναι ἡ μεγαλουργὸς παιδεία, ἧτις παρήγαγε τσαυτὰ ἐκπληκτικώτατα θαύματα καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀνθρώπου, θαύματα, ὧν ἄλλοτε μόνη ἡ προφορὰ ἐθεωρεῖτο γελοία, ἡ ἰδύνατο νὰ βραβεύσῃ μὲ πικρίαν τὸν τολμῶντα νὰ ἐκφωνῇ αὐτάς, καὶ ἂν ἄνευ παιδείας ἀκατῆλπτος, πάντῃ ἀκατῆλπτος πᾶσα προαγωγὴ· ἂν ταῦτα πάντα οὕτως ἔχωσιν, ἔπεται καὶ αὐτομάτως ἀποβρέει ὅτι τὰ γράμματα, ὅτι τὸ φῶς τῆς παιδείας εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀντικαθιστῶν τὴν ἐν αὐτῷ ἀτέλειαν δι' ἐντελείας, ὡς ἀναπλάττον τὴν καρδίαν καὶ φωτίζον τὸν νοῦν του. Ἀντικαθιστῶν δὲ τὴν ἀτέλειαν δι' ἐντελείας σημαίνει προοδεύειν· προοδεύειν δὲ σημαίνει ἐκ τοῦ κακοῦ εἰς τ' ἀγαθὸν μεταδιδόναι· ἐκ τοῦ κακοῦ δ' εἰς τ' ἀγαθὸν μεταδιδόναι ταυτόν ἐστι τῷ ἐξευγενίζεσθαι· ἐξευγενίζεσθαι δὲ ἴσον ἐστὶ τῷ πολιτεύεσθαι· πολιτεύεσθαι δὲ ἴσον τῷ ἐκπληροῦν τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀνάγκην ἐκείνην, εἰς ἣν ἐμπερικλείονται συλλήδῃ πᾶσαι αἱ ἀνθρώπιναι χρεῖαι, ἀνυψοῦσθαι εἰς τὴν πρώτην θέσιν, ἣν κατεῖχε—κρπρῶσθαι καὶ μετέχειν φωτός. Λοιπὸν, δεῦτε λάβετε φῶς! σπεύσατε, νεολαία, λάβετε ἐν τῇ ἀνεγειρομένη σχολῇ ἐντέλειαν, καὶ ὅσαι ἐξ αὐτῆς ἀποβρέουσι συνέπειαι!

Οὐδὲν δὲ ἄλλο, προσφιλεῖς φίλοι, μέσον ἔχει τσαυτὴν θαυματουργὸν δύναμιν νὰ μεταβιβάσῃ τὸ πᾶν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην κατάστασιν διὰ τῆς πλημμύρας τῶν ἀγαθῶν του, νὰ μεταμορφώσῃ καὶ ἐπιφέρῃ νέαν ζωὴν καὶ παλιγγενεσίαν εἰς

ἔθνος τι, εἴτε εἰς κοινωσίαν τινὰ, ὅσον τὸ ἀνέσπερον τῆς παιδείας φῶς. Οἱ Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι τότε κατέστησαν περὶφανεῖς καὶ ἀθάνατοι, ὅτε ἐπλημμύρησεν εἰς αὐτοὺς τὸ φῶς. Τὸ φῶς τοῦτο τῆς παιδείας, ἧτις περιπαθῶς ἐράται τῆς Α· ἐνδοξότητος, τοῦ Χρηστάκη ἐφένδη, τροφὸν ἔχον ἀνεξάντλητον τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἐφ' ἱκανοὺς αἰῶνας παλαῖσαν κατὰ τοῦ σκότους πάλιν ἀπελπιστικὴν καὶ ἐσχάτην, ἐφάνη πρὸ χρόνων τροπαιοῦχος, καὶ ὅπου εἰσέδυσεν, ἐκεῖ καὶ ζωὴ, ἐκεῖ παλιγγενεσία, ἐκεῖ καὶ ἐκπληκτικὴ μεταμόρφωσις, ἧτοι ἐκ μιᾶς εἰς ἄλλην κατάστασιν ἀφίξις. Καὶ τούντι, δὲν ἠθέλομεν πολλαχοῦ ἰδεῖ τὸν ἐργάτην ἐργαζόμενον ἀνεοχλήτως καὶ παράγοντα θαύματα τοῦ εἶδους του, τὸν ἐργάτην, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ σκότους γαυρὸς τις κοινωσικὴ κλάσις διηνώχλει καὶ ἐχλεύαζεν οἰκτρῶς, εἰμὴ ὅτι ἐπλημμύρησεν εἰς τὴν ἐργατικὴν κλάσιν τὸ φῶς. Δὲν ἠθέλομεν ἰδεῖ τὰ τῆς μηχανικῆς θαύματα, ἅπερ ἐξάπτουσι τὴν φαντασίαν καὶ ἐκπλήττουσι τὸν νοῦν, ἂν μὴ εἰσῆρχετο τὸ φῶς εἰς τὴν κλάσιν τῶν βιομηχανῶν· δὲν ἠθέλομεν ἀκούει ὅτι, ὅτι ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ σκότους κατωρθοῦτο δι' αἱματηρῶν πολέμων καὶ δι' ἐξοφλήσεως ἀναριθμητῶν ψυχῶν, ἐκτελεῖται ἤδη διὰ τῆς γραφίδος, εἰ μὴ εἰσέδυσεν εἰς τὴν κλάσιν τῶν πολιτικῶν τὸ φῶς· δὲν ἠθέλομεν ἰδεῖ τοὺς μονάρχας καὶ αὐτοκράτορας, οὓς ἐπὶ τῆς σκοτίας δὲν ἐτόλμα νὰ ἀτενίσῃ ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς, ἐξεγειρομένους ἐκ τοῦ θρόνου, ἵνα δεχθῶσι τὸν ὑπήκοόν των, ὃν θεωροῦσι τέκνον, ἂν μὴ εἰσῆρχετο εἰς τὰ προνομιοῦχα μέγαρά των τὸ φῶς· δὲν ἠθέλομεν ἰδεῖ πολλαχοῦ ὅτι παγιοῦται τὸ διεθνὲς δίκαιον, τὸ καθορίζον τὰς φιλικὰς τῶν ἐθνοτήτων σχέσεις, αἵτινες καθιστῶσι τὴν ὁλότητα τῶν ἐθνῶν μίαν καὶ μόνην ἐν ὁμονοίᾳ οἰκογένειαν, καὶ ἐντεῦθεν δὲν ἠθέλομεν βλέπει ὅτι ὁ ἐπὶ τοσοῦτος αἰῶνας σκότους παθῶν καὶ καταδιωχθεῖς ὑπὸ φανατικότητων Ἰουδαῖος συσφίγγει πολλαχοῦ σήμερον ἀδελφικῶς τὴν χεῖρα τοῦ Χριστιανοῦ, οὗτος τὴν τοῦ Ὀθωμανοῦ, καὶ ὅτι ὁ ἐπὶ τοσοῦτους πικροὺς χρόνους πῶν ποτήρια μομφασμῶν καὶ πικρίας παρὰ τῶν εὐγενῶν Παρίας συμφιλιοῦται μετ' αὐ-

τοῦ στενωῶς, καὶ μάλιστα συνδέει καὶ συγγενικὰς μὲ αὐτοὺς σχέσεις, εἰμὴ εἰς τὰς ἐθνότητας ἐπλημύρει τὸ φῶς. Δὲν ἠθέλομεν ἰδεῖ τὴν ἐν ἀσφαλείᾳ γιγαντιαίαν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου, ἣν πρότερον τὸ σκότος περιώριζεν ἐν τοῖς σπαργάνοις του, εἰμὴ εἰσέδυσεν εἰς τὸν κλάδον τοῦ ἐμπορίου τὸ φῶς· δὲν ἠθέλομεν ἰδεῖ ὅτι πολλαχοῦ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ὁ πατὴρ, ὅστις ἐπὶ τῆς σκοτίας ἦν τύραννος τῆς συζύγου καὶ ἰδιοκτῆτης τῶν τέκνων, κατέστη σύντροφος ἀχώριστος τῆς συζύγου καὶ κηδεμῶν τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων· ἡ γυνὴ, ἥτις πρότερον ἦν τυφλὸν ὀρέξεων ὄργανον, διδάσκαλος πολλαχοῦ πλεόν τῶν τέκνων καὶ ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστέων τοῦ ἀνδρός· καὶ τὰ τέκνα, ἅπερ πρότερον ἦσαν κτήματα τοῦ πατρὸς, χρησται ἤδη ἐλπίδες καὶ πρόσωπα ἀπαρθιαστα, ἐὰν μὴ ἐπλημύρει εἰς τὸ οἰκιακὸν ἄσυλον τὸ φῶς· δὲν ἠθελεν εἰσέρχεσθαι ὁ ἄνθρωπος ἤδη εἰς τὰς ἀπωτάτας χώρας τοῦ ἰδανικοῦ κόσμου καὶ τὰς βαθυτάτας κοιλάδας τοῦ φυσικοῦ, ὅθεν εἶχεν ἀποκλεισθῆ· δὲν ἠθελε παρατηρεῖ ἀουστόλως καὶ ὀχληρῶς τὰ στοιχεῖα τῆς ἰδανικότητος, καὶ ἐμπαίζει ἀτρομήτως τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, εἰς ἃ τὸ σκότος εἶχεν ἀπονεῖμει θείας τιμὰς, ἐὰν μὴ εἰσέδυσεν εἰς τὰ βασιλεία τῶν δύο τούτων κόσμων τὸ λαμπρὸν τῆς παιδείας φῶς· ἐν κεφαλαίῳ δὲ, ὅπου τὸ φῶς τῆς μεγαλοουργοῦ παιδείας, βοηθουμένης κατὰ πλείστον μέρος ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς θρησκείας, ἐπλημύρησε καὶ εἰσέδυσεν, ἐκεῖ καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ εἰς τ' ἀγαθὸν περίδλεπτος μεταβάσις, ἐκεῖ νέα ζωὴ, ἐκεῖ παλιγγενεσία, ἐκεῖ μεταμόρφωσις. Ὅπου δὲ μία ὁπποσὺν καλῶς κατηρτισμένη σχολή, ἐκεῖ καὶ ἐξευγενισμὸς καὶ ὁπποσὺν πάνθ' ὅσα ἀνωτέρω εἶπομεν, καὶ πάντα τὰ ἐνδοξότερα τῆς ἀνθρωπότητος πνεύματα ἐξῆλθον ἐκ τῶν σχολῶν. Μακάριον λοιπὸν, φίλοι, καὶ τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Ἡπειροῦ, ὡς τιθέμενον ἤδη ὑπὸ τὴν πλημύραν τοῦ φωτὸς καὶ, κατὰ συνέπειαν, εἰς μεταμόρφωσιν εἴτε εἰς μετάβασιν ἐκ μιᾶς εἰς ἄλλην πορείαν περίδλεπτον καὶ σπουδαίαν διὰ τοῦ ἀγεχειρομένου κοινοῦ τούτου φυτωρίου τῶν Μουσῶν τῆς Α. ἐνδοξότητος! Λοιπὸν, φίλη νεολαία, δεῦτε λάβετε φῶς! ἔλθετε εἰς τὴν νέαν ζωὴν τοῦ φωτὸς, δεῦτε ἀπεκδύσαθε τὸν πα-

λαιδὸν τοῦ σκότους ἄνθρωπον, καὶ ἐνδύσαθε τὸν νέον τοῦ φωτὸς!

Ἡ τῆς διαδόσεως δὲ, Κύριοι, τοῦ τῆς παιδείας ἀναγεννητικοῦ φωτὸς θεμελιώδης ἀνάγκη, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν θεία καὶ θεμελιώδης, ὡς ἐρρέθη, καθίσταται εἰς ὕλην μὲν τὴν ταλαπενθῆ Ἡπειρον καταθλιπτική, καταθλιπτικωτάτη δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, καὶ ἐντεῦθεν ἀναγκαιοτάτη καὶ χρησιμωτάτη τε καὶ ἐπωφελεστάτη ἢ ἀνέγεροις τῆς σχολῆς, περὶ ἧς ὁ λόγος. Γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ὅτι πολλαὶ δειναὶ περιστάσεις συνήργησαν νὰ ἐνιδρυθῆ εἰς τὴν ἱστορικὴν τῆς Ἡπειροῦ γῆν θρόνος ἀγνοίας· γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι πλείστα δεινὰ αἰτίαι συνετέλεσαν νὰ διαχυθῆ εἰς τὴν πατρίδα τῶν Νεοπτολέμων τὸ πικρὸν τῆς ἀμαθείας ὕδωρ· γνωστὸν ὅτι (ἵνα καθ' Ὁμηρον ἐκφρασθῶμεν), « δράκων ἐπὶ νῶτα δαφεινός, σμερδαλέος », ἐνέσπειρεν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ μεγάλου Πύρρου πυκνότερον σκότος. Ἐντεῦθεν καὶ ἐνεταφιάσθησαν ἐν τῇ σκοτίᾳ καὶ ἐπνίγησαν εἰς τὴν βαθυτάτην καταδόθραν τῆς ἀμαθείας τόσοι καὶ τόσοι Ἀνακρέοντες καὶ Μένανδροι, Ἀναξαρχοί καὶ Βασίλειοι, καὶ πλεισταχοῦ ὁ Ἡπειρώτης ἄνθρωπος κατέστη παίγιον τῆς φύσεως· ἐντεῦθεν καὶ τὸ θῆλυ φύλον τῆς πατρίδος τῆς μεγάλης Ὀλυμπιάδος πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων κατεδικάσθη εἰς οἰκτρὰν, οἰκτροτάτην θέσιν· ἐντεῦθεν πολλαχοῦ, ἵνα μὴ εἴπωμεν πανταχοῦ, τῆς Ἡπειροῦ ἡ γυνὴ, ἥτις εἶναι ὁ ἄξων, εἰς ἣν περιστρέφεται ἡ οἰκιακὴ εὐδαιμονία, ἐτέθη, φεῦ! ὑπὸ βαρῦ φορτίον ξύλων· ἡ γυνὴ, ὁ ὑξυδερκῆς οὗτος διευθυντῆς τῶν ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ, ἔλαβεν εἰς χεῖρας τῆς βαρεῖαν δίκελλαν· ἡ γυνὴ, ὁ γνῶμων τῶν τέκνων, πλεισταχοῦ τῆς Ἡπειροῦ κατεδικάσθη, βαβαί! νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας τὸ ἄροτρον· ἡ γυνὴ, ὁ πρῶτος τοῦ ἀνθρώπου διδάσκαλος, ἐνταῦθα ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον· ἡ γυνὴ, ἥτις προσδοκᾶται νὰ τεθῆ ἀδιάσειστος φραγμὸς κατὰ τοῦ πλημμυροῦντος κακοῦ, μορφωθεῖσα προσηκόντως, κατεδικάσθη, κρῖμα! νὰ φράσῃ κήπους! ἡ γυνὴ, ἥς τὰ ἠθικὰ, σωματικὰ καὶ πνευματικὰ ἐλαττώματα κατ' αἰ ἄρεται σπείρονται καὶ ἀναφύονται εἰς τὴν καρδίαν τῶν παίδων, καὶ ἥτις μόνη, μόνη δύναται ν'

ἀναθρέψη καὶ μορφώση αὐτὰ ὑγιῶς, αὐτὴ κατεδικάσθη, αἰσχος! νὰ καλλιεργῇ ἀγρούς καὶ ἀμπελῶνας πολλαχοῦ τῆς διακρυπλάστου Ἡπείρου. Αἰσχος! πλείσται Ἡπειρώτιδες γυναῖκες καὶ παρθένοι, ἵνα μὴ εἴπωμεν πᾶσαι, κυλιόνται εἰσέτι εἰς τὰς ἀνωτέρω σκιγραφεθείσας ἀθλιότητας, κατατήκονται ἐν ἀλγηδόσι καὶ ταλαιπωρίαις καὶ λούονται ἐν λίμνῃ σκληρῶν ἰδρώτων, κυλιόμεναι ἐν τῇ σκοτίᾳ! Οἴκοθεν λοιπὸν ἐννοεῖται κατὰ πόσον ἡ τῆς διαδόσεως τοῦ φωτός θεμελιώδης ἀνάγκη καθίσταται καταθλιπτικὴ ἐν Ἡπείρῳ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν μεγάλην ἐποχὴν, καθ' ἣν ἠύμοιρήσαμεν νὰ ζῶμεν, καὶ καθ' ἣν δὲν ζῆ τις εἰμὴ καθ' ὅσον ὀσφρανθῆ τὴν ἠδύπνοον ὀσμὴν τῶν Πιερίδων κορῶν.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ καιροὺς ἀνεφάνησαν μεγάλοι τινὲς ἐν Ἡπείρῳ Ἡρακλεῖς, ἐκ τῶν σπλάγχινων τῆς γεννηθέντες καὶ καταπολεμήσαντες ἐκ τοῦ συστάδην τὸν σμερδαλέον τοῦ σκότους δράκοντα, τὸν εἰσδελόντα εἰς τὰ Ἡπειρωτικὰ ἐδάφη· εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ ξένοι διηγουῦνται εὐκλῶς εἰς τοὺς Ἡπειρώτας, ὅτι πρὸ πολλῶν χρόνων ἡ μεγάλη τῶν Ζωσιμάδων οἰκογένεια ἤναψεν ἐν Ἰωαννίνοις μεγάλην πυρὰν, κατακαύσασαν καὶ ὀλονεν πυρακτοῦσαν μέγα μέρος τῶν κεφαλῶν τῆς μυριοκεφάλου Ὑδρας· πλὴν ταῦτα πάντα δὲν ἐξήρκεσαν πρὸς γενικὴν καταστροφὴν τοῦ σκότους, ὅπερ, συμπεριωθὲν ἐπὶ μᾶλλον ἐνταῦθα, κατατρώγει τὰ σπλάγχνα τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ἡ ἐπαρχία δ' αὕτη, μακρὰν τῆς πόλεως οὖσα τῶν Ἰωαννίνων, ἄθεν ἠδύνατο νὰ καρπωθῆ φῶς, καὶ εἴπερ τις καὶ ἄλλη ὑποπασοῦσα εἰς δάκρυα, στεναγμοὺς καὶ θλιδερωτάτους σπαραγμοὺς, ἀφαιρουντας τὰς ζωτικὰς αὐτῆς δυνάμεις, ὧν ἄνευ πᾶσα διανοητικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἠθικὴ μόρφωσις δὲν ἐπιτυγχάνεται εὐκόλως ἢ διόλου, δὲν ὑπστηρίζεται βασιμῶς καὶ δὲν διακλαδοῦται ἐκτενῶς, ἦν ἐπόμενον νὰ παρουσιάσῃ ἐπὶ μᾶλλον τοιαύτην ἀλγεινὴν μορφήν, οἷα ἀνωτέρω ἐσκιγραφήθη καὶ ἦν πάτριος φιλοτιμία μὲ ἠνάγκασε νὰ μὴ ἀναπτύξῃ ἐπὶ πολὺ, μ' ὅλας τὰς κατὰ καιροὺς μερικὰς πρὸς ἀναμόρφωσίν τῆς ἀποπείρας. Ἐντεῦθεν ἄρα οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅσον καὶ ὅποσον καταθλιπτικωτάτῃ ἡ ἀνάγκη

τῆς διαδόσεως τοῦ ἀνεσπέρου τῆς παιδείας φωτός εἰς τὴν ταλαπενθὴ ταύτην ἐπαρχίαν. Πρὸς ἐκπλήρωσιν λοιπὸν τῆς θεμελιώδους ταύτης ἀνάγκης, τῆς φοικωδῶς πιεζούσης τὰ σῶμα καὶ θλιδερῶς συνθλιδούσης τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἔδει ν' ἀναφθῆ καὶ ἐνταῦθα εἰς μέγας φανὸς ἵνα φωτίσῃ τοὺς ἐν σκότει.

Τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ τῆς καταθλιπτικωτάτης ταύτης ἀνάγκης τῆς πατρίδος διακαῶς ἐπιθυμοῦσα ἡ Α. ἐνδοξότης, ὁ μέγας συμπατριώτης Χρ. ἐφένδης, ἐσπευσε ἤδη ν' ἀνάψῃ, ὡς εἴπομεν, ἐν Κεστορατίῳ μέγαν φανόν, καὶ οὐ μακρὰν αὐτοῦ ἀνήφθη πρὸ τινος ἡ μεγάλη τοῦ ἀειμνήστου Ζάππα λαμπρά! Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ φανὸς οὗτος θέλει φωτίζει κυρίως τοὺς ἐν τῷ τμήματι Λιουντζιουριᾶς, ἀλλ' ἀσεβὲς θεωρεῖται δόγμα νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι δὲν θέλει διδώσει τὰς ζωογάνους καὶ εὐεργετικὰς του ἀκτίνας καὶ εἰς πάντα ἄλλον, ἄλλοθεν προστρέχοντα εἰς αὐτό. Τὸ ἐνωπάρχειν ἐν τῇ διαδόσει τοῦ φωτός περιορισμὸν ἢ διάκρισιν θέσεως ἢ τόπου, ἢ καταστάσεως, εἶναι κώλυμα παρεμβαλλόμενον εἰς τὴν πρόοδον, εἶναι ὕδωρ σβεννύον αὐτὰ τὸ φῶς. Ὁ φανὸς οὗτος ἐν Κεστορατίῳ μὲν ἀνάπτεται, ἀλλ' αἱ περὶ αὐτοῦ ἀρχαὶ καὶ βιάσεις τῆς Α. ἐνδοξότητος εἶναι νὰ ἡ γενικὴ καὶ ἀνεσπερος τῆς πατρίδος λυχνία. Ἡ εἰς πᾶν δὲ τέκνον πρόσκλησις τῆς Α. ἐνδοξότητος εἰς παραλαβὴν φωτός σημαίνει διὰ τὴν πάσχουσαν πατρίδα· «Μὴ θλίβεσαι, μήτηρ! ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ σκότους ἔλθε εἰς τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας τοῦ φωτός! Ἀπόπλυνον τὰς ἐκ τοῦ προσώπου σου κηλίδας! Ἄνοιξον τὰ ὑπὸ τῆς ἀμαθείας κεκλεισμένα χεῖλη σου, ἀπάσθητι τρυφερῶς τὰ τέκνα σου καὶ κελάδησον δι' αὐτῶν τὰ αἰσθητά σου». Ἐν τῇ χώρᾳ λοιπὸν ταύτῃ φανὸς φωτός διὰ πάντας ἀνεσπέρου! Δεῦτε ταῖνυμ παῖδες τῆς πατρίδος· δεῦτε λάβετε φῶς! Μὴ βραδύνητε νὰ ἔλθητε εἰς τὸ λουτρὸν τοῦτο τῆς παλιγγενεσίας τῆς μητρὸς πατρίδος, εἰς ὃ προσκαλεῖσθε παρὰ τῆς Αὐτοῦ ἐνδοξότητος! Ἄ! Ὅσοι παῖδες θέλουσιν εἰσελθεῖ εἰς αὐτὰ ἀμοιροὶ πάσης ἀγωγῆς, θέλουσιν ἐξέλθει κεκασμημένοι διὰ τῆς κατὰ Θεὸν παιδείας. Ἐν αὐτῷ θέλουσι συμβῆσιν

μετὰ τῶν μεγάλων τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργετῶν, ὧν μόνον τὸ ὄνομα ἐμπνέει σέβας, καὶ ὧν θέλουσι καρπωθῆ τὰ χρυσᾶ παραγγέλματα, ἅπερ χρησιμεύουσιν αὐτοῖς διὰ πᾶσαν ἐνέργειαν καὶ διὰ τὸ ἐφεξῆς πολίτευμά των, καὶ θέλουσιν ἀποπλυνθῆ ἀπὸ πάντα ῥύπον· θέλουσι γνωρισθῆ καὶ συνοικειωθῆ μετὰ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, οὐπὲρ θέλουσι καταμάθει ὅλας τὰς περιπετείας, εἰς ἃς ὑπέκυψε, καὶ τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἕκαστον τῶν ἐθνῶν διεδραμάτισεν εἰς τὴν παγκόσμιον ὀρχήστραν, καὶ πόσον ἕκαστον τούτων ἐπενήργησεν εἰς τὴν τύχην τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος· θέλουσι καταμάθει ὅλας τὰς αἰτίας, αἵτινες ὤθησαν ἐκάστην ἐθνότητα εἰς ὑψῶσιν ἢ πτώσιν, καὶ ταύτας ῥυθμίζοντες εἰδικῶς εἰς ἑαυτοὺς, θέλουσι καρπωθῆ ἀναφαίρετα κεφάλαια· θέλουσιν ἀποκτήσει ἀξιολόγους ἀρχὰς ἠθικῆς, ἧς ἀνευ οὐδεμίας διανοητικῆς ἀνάπτυξις ὠφέλιμος καὶ χρήσιμος, καὶ αἵτινες μόναι ἀνυψοῦσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ θέσιν καὶ φέρουσιν αὐτὸν εἰς τὸν προορισμὸν καὶ σκοπὸν, δι' ὃν ἐπλάσθη· θέλουσι διδαχθῆ τὰ θεῖα ἐντάλματα καὶ τὰ τῆς θείας θρησκείας, ἣν πρεσβεύομεν, δόγματα καὶ θέλουσι καταμάθει νὰ προσκυνῶσι καὶ λατρεύωσιν **ΕΝ ΓΝΩΣΕΙ** τὸν παντοδύναμον καὶ τρισυπόστατον Θεόν. Ὡς ἔπος δ' εἰπεῖν, εἰσελθόντες εἰς αὐτὸ μόνον σωματικῶς βιοῦντες, θέλουσιν ἐξέλθει ζῶντες καὶ πνευματικῶς ἦ, ὅπερ ταυτὸν, εἰσελθόντες ἐνδεδυμένοι τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐξελεύσονται περιβεβλημένοι τὰ ἔργα τοῦ φωτός. Ταῦτα δὲ δηλοῦσιν ὅτι ἡ πονεμένη πατρὶς θέλει ἐκ τούτων εὐμοιρήσει νὰ ἴδῃ ὅτι αἱ χθές ἐνταφιαζόμεναι ἐν τῇ σκοτίᾳ ζωηραὶ φαντασίαι τῆς, καὶ ἄλλως βοηθούμεναι ἀναμφιβόλως ὑπὸ τῆς **A.** ἐνδοξότητος, αὐριον θέσουσι βάλαμον εἰς τὴν πληγωμένην καρδίαν τῆς, ψάλλοντες τοὺς πόνους τῆς· ὅτι αἱ χθές βυθιζόμεναι εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀμαθείας εὐφύϊαι τῆς αὐριον στέψουσι τὴν κεφαλὴν αὐτῆς μὲ τιμαλφεῖς ἀδάμαντας· ὅτι τὰ χθές ἐγχαράττοντα εἰς πᾶν φυσικὸν ἀντικείμενον ἀνὰ ἐν δεισιδαιμονικὸν ὄνομα πνεύματά τῆς σήμερον ἢ αὐριον ἐμπαίζουσι πᾶν στοιχεῖον τῆς φύσεως. Ταῦτα δὲ οὐδόλως δυνάμεθα νὰ μὴ κηρύξωμεν συγκεκλινημένοι, καθότι τοιοῦτος

ἀναμφιλέκτως εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἀνεγειρομένης τοῦ φιλομούσου καὶ φιλοπάτριδος ἀνδρός σχολῆς, καθόσον μάλιστα τὰς προθέσεις τῆς **A. E.** συμπαρακολουθεῖ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἰσχύς, καὶ εἴθε, μυριάκις εἴθε! τοὺς λόγους μας νὰ βεβαιώσωσι τὰ πράγματα!

Ἔμεις δὲ, Ἡπειρώτιδες παρθένοι, χαρῆτε! Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα καταπαύσωσι τὰ δεινὰ, ὅπερ τοσοῦτω ἀγογγύστως ὑποφέρετε! Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα ἀποσοθηθῶσιν ἐξ ὑμῶν αἱ ταλαιπωρίαὶ καὶ ἀθλιότητες, εἰς ἃς ὑπεκύψατε πονεμένα ἐπὶ τοσοῦτους χρόνους, καὶ δι' ἃς τηρεῖτε γενναίουκαρδον τάφου σιγὴν! Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα παύσωσι τὰ δάκρυα, ἅπερ τοσοῦτω ἀναλγήτως ῥέουσιν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν σας, ὧν τὴν ζωηρότητα δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαλείψωσι τοσαῦται θλιβεραὶ ἐργασίαι, ἃς ἀνελάβετε! Ἐσήμανεν ἡ μεγάλη ὥρα ἵνα χειραφετηθῆτε ὑμεῖς αἱ ἀχειραφέτητοι, ὑμεῖς αἱ ἔχουσαι μεγάλην ἀνάγκην χειραφετήσεως! Ἐσήμανεν ἡ μεγάλη ὥρα ἵνα ποδηγητηθῆτε ὑμεῖς, αἱ ἔχουσαι ἀνάγκην ποδηγητήσεως! Ἐσήμανεν ἡ μεγάλη ὥρα, ἵνα φωτισθῆτε ὑμεῖς, αἵτινες ἔχετε μείστην ἀνάγκην φωτός! Βλέπετε· ὁ μέγας πατήρ Χρ. ἐφένδης, λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὴν θέσιν ὑμῶν, ἥτις κατέστησε τὴν μὲν ψυχὴν σας αἰχμάλωτον ἀηδόνα, τὴν δὲ καρδίαν σας ἄντρον σπαραγμῶν, καὶ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἄλαλον, ἔσπευσε νὰ χορηγήσῃ ὑμῖν ἀφειδῶς βάλαμον θεραπευτικὸν, δυνάμενον ν' ἀναδιόσῃ ὑμᾶς ἐκεῖσε, ὅθεν σπαραξικάρδιοι περιπέτειαι σᾶς κατεβίβασαν, ἀνοίγων ὑμῖν Παρθενῶνα, ἀνάπτων καὶ δι' ὑμᾶς μεγάλην λυχνίαν· λοιπὸν, δεῦτε λάβετε φῶς! Μὴ βραδύνητε νὰ εἰσελθῆτε εἰς τὸν Παρθενῶνα τοῦτον ἵνα χειραφετηθῆτε καὶ ποδηγητηθῆτε, ἵνα ἀναπλασθῆτε καὶ μεταμορφωθῆτε ἐν τῷ φωτί! Ἄ! Ὅσαι νεάνιδες εἰσελθῶσιν εἰς αὐτὸν, θάττον ἢ βράδιον θέλουσιν ἐξέλθει προικισμέναι μὲ πρᾶσόντα τέως ἄγνωστα· ἀντὶ βαρείας δικέλλης θέλουσι κρατεῖ ἔλαφρον χαρτοφυλάκιον· ἀντὶ βαρέος ἀρότρου, ὑπερήφανον γραφίδα· ἀντὶ ποιμενικῆς ράβδου, λεπτὴν βελόνην, παράγουσαν θαύματα· ἀντὶ νὰ καλλιεργῶσιν ἀγροὺς καὶ ἀμπέλους, θέλουσι σπουδάζει ν' ἀναπλάττωσι τὰ τέκνα των, καταστᾶσαι

μητέρες· ἀντί νὰ φράσωσι κήπου, θέλουσι σπεύσει νὰ φράσωσι τὰς ὄπας, δι' ὧν εἰσέρχονται εἰς τὰ τέκνα αἱ κακίαι καὶ ἀθλιότητες· ἀντί νὰ χορηγῶσιν εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας αὐτῶν, ὅταν ἀποκτήσωσιν, ἐλαττώματα μητρικά, θέλουσι προικίζει αὐτὰ μὲ προτερήματα καὶ ἀρετάς. Δὲν ἐννοοῦμεν δὲ διὰ τῆς ἀντιπαραθέσεως ταύτης τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας ἀποχῆν· οὐχί· διότι ἡ φερεπονία καὶ ἡ φιλεργία εἶναι δύο ἀχώριστα προτερήματα τῶν Ἑπειρωτῶν γυναικῶν· ἐννοοῦμεν ὅτι διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ γυναικείου φύλου βελτιωθήσεται ἡ τύχη του, ἀναγνωρισθήσεται ὡς ἀληθῆς τοῦ ἀνδρὸς σύντροφος καὶ θέλει ἀπαλλαχθῆ τούλιχιστον τῶν βαναύσων ἐργῶν, ἅπερ κατεδικάσθη νὰ ἐκτελῇ δίκην φορτηγαῦ ζώου. Ἄν ἡ νεάνις εἰσέλθῃ εἰς τὸ κοινὸν ταῦτα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Μουσῶν κτῆμα μὲ τραχὺ τραγῳδίον, θέλει ἐξέλθῃ μὲ λιγυρὸν κύκνειον ἄσμα· ἂν εἰσέλθῃ λαλοῦσα ἀσυνάρτητον καὶ πενηχρὰν διάλεκτον, ἐνίοτε παρέχουσαν ναυτίσιν, θέλει ἐξέλθῃ κελαιοῦσα ὑπὸ κινῶνας γλυκύτατα, ἧτις θέλει τέρπει καὶ τὰς ὑψηλοτέρας διαθέσεις· ἂν εἰσέλθῃ μὲ βρῦν βάδισμα, θέλει ἐξέλθῃ μὲ ἐλαφρὰν χρυσαλίδος πτῆσιν· εἰσελθοῦσα ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πῦθεν ἔρχεται καὶ ποῦ μεταβαίνει, θέλει ἐξέλθῃ γινώσκουσα τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, εἰς ὃ κατατείνει· εἰσελθοῦσα μὲ τὸ ἄλαλον ἐρύθημα τῆς ἀμαθείας, θέλει καρπωθῆ τ' ἀγαθὰ μᾶλλον ἢ ἦττον, ἅπερ εἵπομεν ὅτι καρπωθήσονται τὰ εἰς αὐτὸ εἰσελευσόμενα ἄρρενα, καὶ θέλουσιν ἐξέλθῃ μὲ τὸ τερπνότατον καὶ μαγευτικώτατον θάρρος τῆς γνώσεως· καὶ, ἐν γένει, εἰσελθοῦσα περιβεβλημένη ἀτέλειαν σκότους, ἐξελεύσεται ἐνδοδυμένη ἐντέλειαν φωτός—ἄγγελος ἐν τῇ οἰκογενεῖα καὶ κοινωνίᾳ, καὶ οὕτως ἀναβῆσεται βιβμηδὸν τὸ θῆλυ ἐνταῦθα φύλον εἰς τὴν ἀληθῆ αὐταῦ θέσιν· λοιπὸν, ἐπαναλέγομεν· δεῦτε, Ἑπειρωτίδες παρθένοι. Δεῦτε λάβετε φῶς! Πᾶσα ἀργοπορία ἢ ἀδιαφορία σας ἔσεται διατήρησις τῶν κριμάτων καὶ δεινῶν σας, ἔσεται μάχαιρα εἰς τὴν καρδίαν σας, ἀληθῶν ἐν τοῖς μέλεσί σας, τραῦμα εἰς τὴν Πατρίδα. Ἄ! τοῦτο ἔσεται δι' αὐτήν· μένε ὡς ἔχεις· κρεῖσσον τὸ σκότος τοῦ φωτός!

Ὀλίγον δὲ, Κύριοι, καιρὸν μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς σχολῆς ταύτης θέλομεν ἰδεῖ, πρὸς τοῖς ἀνωτέρω ἐκτεθείσι, καὶ τοῦτο δὲν διατάζομεν νὰ τὸ κηρύξωμεν, ὅτι ἡ ἐν χρήσει παλαιαχοῦ τῶν ἐνταῦθα διάλεκτος, ἧς ὁ σχηματισμὸς ἀναμνίσκει τσαῦτα ἔθνικα ἄλγη, θέλει ἀντικατασταθῆ ὅπως οὖν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ οἰκογενεῖα διὰ τῆς γλώσσης ἐκείνης, ἧτις ἐνέσπειρε κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν τὸν ἐξευγενισμὸν, διὰ τῆς γλώσσης τῶν Ὀλυμπίων· ὥστε διὰ τῆς σχολῆς ταύτης ἐν τῇ γῇ αὐτῇ, κατὰ Πίνδαρον,

ἐν μιᾷ μοίρᾳ χρόνου  
ἄλλοτ' ἄλλοιαι διανθύσοισιν αὔραι.  
(Ὀλ. Ζ', 94—95).

Ἰδοῦ, Κύριοι, μᾶλλον ἢ ἦττον τὰ σημαντικώτερα εὐεργετήματα, ἅπερ ἡ ἀνεγειρομένη Ζωγράφειος σχολὴ ὑπόσχεται εἰς τὴν φίλην πατρίδα. Πάντα δὲ ταῦτα τί ἄλλο δύνανται νὰ ἦναι παρὰ ἐκπλήρωσις μιᾶς τῶν θεμελιωδεστέρων ἀναγκῶν, ὑφ' ὧν ἡ πότινα πατρίς πάσχει, παρὰ ἐκ τοῦ κακοῦ εἰς τ' ἀγαθὸν, ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς μεταβάσις αὐτῆς; Τί δὲ τούτου μείζον καὶ ἀνώτερον, τί ὠφελιμώτερον καὶ εὐεργετικώτερον; Οὐδέν· ἀπολύτως οὐδέν. Δίκαιον εἶχομεν λοιπὸν εἰπόντες ὅτι τὸ ἀνεγειρόμενον ἐνταῦθα μέγα οἰκοδόμημα ἐγκαινίζει περίβλεπον καὶ περιφανῆ τῆς ὅλης μητρὸς πατρίδος πορείαν.

Περιμένομεν, Κύριοι, τὸν περὶ τῶν μεγάλων ὠφελειῶν, ἃς ἡ σχολὴ τῆς Α. ἐνδοξότητος ὑπόσχεται εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἃς ἡ πάσχουσα πατρίς προσδοκᾷ ἐξ αὐτῆς, λόγον. Δὲν τολμῶμεν δὲ νὰ ἐπεκτείνωμεν ἐπὶ πολὺ τὸν περὶ τῆς Α. ἐνδοξότητος, τοῦ μεγάλου εὐεργέτου Χρ. ἐφένδη, λόγον, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ Πινδαρικὸν ἐκεῖνο,

κεῖνα κείνος ἂν εἴποι  
ἔργα περαιτέρον ἄλλων, τίς τρόπος ἄνδρα προβάσαι  
ἐξ ἱερῶν ἀέθλων μέλλοντα ποθεινότατον δόξαν φέρειν;  
(Ὀλ. Η', 62—63).

Ἦρὶν ἢ ὅμως περὶ ἀνωμεν τὸν ὅλον λόγον, κρίνομεν ἐπάνεργες νὰ προσθέσωμεν ὀλίγα τινὰ, λίαν ἀναγκαῖα.

Κύριοι, βλέπετε. Ὁ μέγας δειπνος τῆς Α. ἐνδοξ. ὅσον οὐπω παρατίθεται· ὅσον οὐπω παρατίθεται ἐν αὐτῷ ἀμβροσία, παρατίθεται νέκταρ Μουσῶν· ὅσον οὐπω ὁ Ἀπόλλων θέλει κρούσει τὴν λιγύφθογγον λύραν του καὶ αἰτοῦ Ἐλικῶνος καὶ Παρνασσῶ Μοῦσαι συγκροτήσουσιν ἐν αὐτῷ μαγευτικώτατον χορὸν, εἰς τὸν αἰώνιον δὲ τοῦτον δειπνον τὰ τέκνα τῆς πατρίδος προσκληθήσονται, ἀδιακρίτως, ὡς εἶπομεν, θέσεως, τόπου τε καὶ ἡλικίας. Πανταχόθεν προσκληθήσονται εἰς αὐτὸν βρέφη, προσκληθήσονται παῖδες καὶ ἔφηβοι πεινῶντες, προσκαλοῦνται νεάνιδες διψῶσαι ὡς ἔλαφοι· ὑμεῖς λοιπὸν, ὡς γονεῖς φιλόστοργοι, ὡς κηδεμόνες καὶ φύλακες τῶν τέκνων σας, ὀφείλετε νὰ κινήσητε πάντα λίθον καὶ νὰ σπεύσητε παντὶ σθένει ὅπως οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν καταστῶσι τρόφιμοι καὶ συνδαιτυμόνες τοῦ μεγάλου τρύτου συμποσίου. Ἡ μεγαλειτέρα ἀμοιβὴ διὰ τὴν Α. ἐνδοξότητα ἔσεται, ἂν ἴδῃ τὸν μέγαν δειπνὸν τῆς πλήρη υἱῶν καὶ θυγατέρων τῆς φίλης μητρὸς πατρίδος. Τοῦτο δὲ ἀναρρίπισει τὴν ἐνοῦσαν φιλοτιμίαν τῆς Α. ἐνδοξότητος, ὅπως τὸ παρατιθέμενον ἤδη ἐν κεντρικῇ σχολῇ δειπνον καταστρώσῃ μετ' οὐ πολὺ ἐν Γυμνασίῳ. Ὅτι δὲ τὰ τέκνα ὑμῶν, κινούμενα καὶ ὠθούμενα ὑφ' ὑμῶν τῶν ἰδίων, θέλουσι σπεύσει εἰς τὸν δειπνον, εἰς ὃν προσκαλοῦνται, ὅπως γευθῶσι ζωογόνον ἀμβροσίαν καὶ πῖον νέκταρ παλιγγενεσίας, δὲν ἀμφιδάλλομεν ποσῶς, καθότι οὐδεὶς ἀγνοεῖ οἷα καὶ ὅποσα τὰ τῶν θυγατέρων τῆς Μνημοσύνης προϊόντα. Ἐν περιπτώσει ὁμως, καθ' ἣν προσκεκλημένων τινῶν τέκνα ἀρξῶνται ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν πατέρες τινὲς εἰπῶσιν ὅτι ἀγρὸν ἠγόρασαν καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν ἐξελεύσονται ἰδεῖν αὐτόν ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν εἰπῶσιν ὅτι οὐκ οὐδὲς αὐτῶν γυναῖκα ἔγημε καὶ οὐ δύναται ἐλθεῖν· ἂν μητέρες τινὲς εἰπῶσιν ὅτι ζεύγη βοῶν ἠγόρασαν πέντε καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν πορευθῆσονται δοκιμάσαι αὐτὰ καὶ οὐ δύναται ἐλθεῖν· ἂν ὑποθέσωσιν ὅτι ὠφελιμωτέρα καὶ ἐπικερδες ἐρὰ ἢ ἡρῆσις τῶν βανύσιων ἔργων, ἢ ἡ ἀνάπλασις τῆς καρδίας

καὶ τὸ ὄξυ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ λόγου φάσανον· καὶ ἐντεῦθεν περιττὸν τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐλθεῖν· ἂν ἡ θλιθερά πολλῶν γονέων, καίπερ δυναμένων, ἀδιαφορῶς προδώσῃ ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ κυλιῶνται οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς ἀμαθείας καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν ἐν τῷ κονιορτῷ τῆς ἀθλιότητος· ἂν ἀνευθριάστως γονεῖς τινες δηλώσωσιν ὅτι οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν δὲν ἔχουσι χρεῖαν τῆς νέας καὶ μαγευτικωτάτης ζωῆς, ἣν ὑπόσχονται τὰ γράμματα, καὶ ἐντεῦθεν οὐκ ἀποστελοῦσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὸ μέγα συμπόσιον, εἰς ὃ δωρεὰν προσκαλοῦνται παρὰ τοῦ μεγάλου τῆς πονεμένης πατρίδος εὐεργέτου, ἐὰν πάντα ταῦτα, ἅπερ, πρὸς δόξαν τῆς ποτνίας πατρίδος, μὴ γένοιτο! τυφλοὶ τινες γονεῖς εἰπῶσιν, ἢ νομίσωσιν ἢ ὑποθέσωσιν, ἢ διαφοροτρόπως δηλώσωσιν ἂ, τότε, μὰ τὴν πατρίδα, οἱ τοιοῦτοι, ὑπεύθυνοι ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καταρατώτατοι τοῦ φωτός ἐχθροὶ καὶ τῶν τεμενῶν τῶν Μουσῶν Ἡρόστρατοι, ἃς δώσωσι μίαν ἡμέραν ἐνώπιον τοῦ πλάστου δικαστοῦ λόγον τῆς τῆς αὐτῆς ἐθελοκακίας, χαιρεκακίας καὶ ἀθλιότητος των, λόγον τῆς τυφλώσεως τῶν τέκνων αὐτῶν, καὶ αἰώνιον αἰσχὸς καὶ πάτριος κατάρα ἃς ἐπικρέμαται ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν φρικώδης ἐρινύς! Εἰς τοὺς τοιοῦτους δὲ ὁ παρακαθέτης τοῦ μεγάλου συμποσίου, ἀμετάτρεπτος εἰς τὰς φιλογενεῖς του διαθέσεις, δύναται ἀδιαφόρως ν' ἀντιτάξῃ τὸ σφύρον ἐκεῖνα:

παρ' ἐμοίγε καὶ ἄλλοι,

οἱ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μπιετὰ Ζεὺς.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη ὁμως, σημειώσατε, Κύριοι, τὴν μεγάλην ταύτην ἡμέραν τῆς 26ης 88βρίου, καθ' ἣν κατετέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ μεγάρου τούτου τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος! Ἴδετε τὰ ἀνειωγμένα ταῦτα θεμέλια εἶναι βαθύτατον μνημα, εἶναι χαινουσα ἀδυσσος, εἰς ἣν ἀπὸ τοῦδε ἐνεταφιάσθη καὶ ἐδυθιοθη σφοδαῶν καὶ ἐγκυρονῶν ἀθλιότητων ὁ δρόκων τοῦ σκότους ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ· ὁ θεμέλιος δὲ λίθος, ὅστις πύλογήθη, καθηγιάσθη καὶ κατετέθη ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Α. Πανιερότητος, εἶναι βραχυτάτη, ἀδίκαιοςτος καὶ ἀμετακί-

νητος πλάξ, ἐπιτεθείσα ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ δράκοντος τούτου, καὶ ὁμοιάζει πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐπιτεθείσαν εἰς τὰ ελαχνίαντα στέρνα τοῦ ἐν Ταρτάροις ἑκατοντακαράντου Τυφῶνος καὶ συνεχούσαν αὐτὰ νιφόεσσα Ἀϊτναν, τὰς ἐρεύργονται ἀπλάτου πυρὸς, ἀγνόταται ἐκ μυχῶν πηγῶν». Εἶναι σπύλιαιον ἐπιτεθὲν ἀπαρασάλευτον εἰς τὸ στόμιον τῆς καταβάθρας τῆς ἀμαθείας τῆ πατρίδι. Ἀπὸ τοῦδε δὲ ἡ πατρίς δύναται νὰ καυχᾶται εἰς τὸ ἔνδοξον τοῦτα κτίριον ὑπερηφάνως, ὡς ὑπερηφάνως καυχᾶται εἰς τὸν ἔνδοξον κτίτιρά σου, καὶ τοσοῦτω ὑπερηφάνως, καθόσον μόνη ἡ Ἠπειρος ἔτεκε μεγάλους εὐεργέτας, φιλομούσους ἀνδρας. Μόνη αὐτὴ ἔτεκε Ζωσιμάδας, Ζάππας, Ζωγράφους! Δυναμέθα δ' εἰσέτι νὰ ὑπερηφανευώμεθα, διότι μόνοι ἡμεῖς ἔχομεν φιλόμουσον Ἀρχιερέα, πολυόμματον τῆς μητρὸς πατρίδος Ἀργον. Ἡ ἀνεγειρομένη δὲ, Κύριοι, Ζωγράφοι καὶ ἡ Ζαππαῖα σχολὴ, ἀμφοτέραι ἀφεθεῖσαι ἐκ σεβασμοῦ καὶ εὐνοίας εἰς τὴν ἀμεσον ἐποπτεῖαν, ἐπιτήρησιν, ἐπαγρύπνησιν καὶ διευθέτησιν τῆς Α. Πανιερότητος, τοῦ μουσοστεφοῦς ἡμῶν Ἀρχιερέως, ἔχομεν πολλὰ διδόμενα νὰ κηρύξωμεν ἀνευ ρύδενος ἐνδοιασμοῦ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ὅπως θᾶπτον ἢ βράδιον, μὴ κατασταθῶσιν αὐτὴ μὲν Ἡρακλῆς τῆς πολυκεφάλου Ὑδρας, ἐκεῖνη δὲ Ἴολκος, θερμὸς συνεργὸς τῆς. Καὶ ἂν ἐκεῖνη ἔσεται ἀκτίς, αὐτὴ θάλπος· ἂν ἐκεῖνη θάλπος, αὐτὴ φῶς· θᾶπτον δὲ ἢ βράδιον, τῶν δύο τούτων φώτων τὰ εὐεργετήματα ἐπιτελέσουσι σύζευξιν ἀγνὴν, ἔνωσιν ἁγίαν. Ἡ Ἡράκλειος ἀλκὴ ἐνωθήσεται μὲ τὴν Ἰολάκιον δύναμιν· τὸ σθένος συζευχθήσεται τὴν ἰσχύν. Τῆς θείας δὲ ταύτης ἐνώσεως τέκνον ἔσται ἡ γέννησις νέας γενεᾶς ἐν φωτί· τῆς ἁγίας ταύτης συζεύξεως θυγάτηρ ἔσεται ἡ ἐντελής μεταμόρφωσις τῆς πατρίδος:

Ὁ δ' ἐπανατέλλων χρόνος

τοῦτο πράσων μὴ κάμοι!

(Πινδ. Ὀλ. Η'. 28—29)

Ἔμεῖς δὲ, Πανιερώτατε Δέσποτα, δεήθητε τοῦ Θεοῦ ὅπως



περιφρουρῆ καὶ ἐνισχύῃ τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα, τὸν μεγάλθυμον καὶ εὐεργετικώτατον ἡμῶν Ἀνακτα ΣΟΥΛΤΑΝ ΑΒΔΟΥΛ ΑΖΙΖ ΧΑΝ ἐφένδην μας, καὶ ὅπως βασιλεύῃ ἐν τῇ κραταιᾷ αὐτοκρατορίᾳ ΤΟΥ ἡ μεγασθενὴς εἰρήνη, ἡ βάσις αὐτῆ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ! Δεήθητε ὑπὲρ τῆς ὑγείας, εὐημερίας καὶ μακροβιότητος τῆς Α. Ἐνδοξότητος, τοῦ μεγάλου συμπατριώτου Χρησιᾶκη ἐφένδη, τοῦ καυχήματος τούτου τῆς πατρίδος· δεήθητε τοῦ Παντοκράτορος, ὅπως ἐνδυναμοῖ αὐτὴν πρὸς παραγωγὴν καὶ ἄλλων ὁμοιόμορφων τῶ παρόντι εὐεργετημάτων τῇ φίλῃ πατρίδι, καὶ μὴ παύσῃται περιβάλλων τὴν προκειμένην σχολὴν δόξῃ καὶ κλέει· δεήθητε ὅπως τὰ παραχθησόμενα ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης προϊόντα ὡσὶν ἀντάξια τῆς σχολῆς τε αὐτῆς καὶ ἀνώτερα τῶν προσδοκιῶν τῆς τεθλιμμένης πατρίδος· δεήθητε ὅπως ὁλονὲν ἐνδυναμουμένη μὴ παύσῃται ἀντηχοῦσα εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἐν τῇ ἀνεγειρομένῃ ταύτῃ σχολῇ τῆς Α. Ἐνδοξότητος ἡ λιγύφθογγος ἤχῳ ΔΕΥΤΕ ΛΑΒΕΤΕ ΦΩΣ! Δεήθητε, τέλος, ὅπως πάντες, συναισθανόμενοι τὴν θεμελιώδη ἀνάγκην καὶ τὰ εὐεργετήματα τοῦ ἀνατέλλοντος εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς μητρὸς πατρίδος φωτὸς, δράμωσι καὶ λάβωσι ΦΩΣ!

